

Οι Φιλοδοξίες της Κύπρου για το Φυσικό Αέριο... Μήτε πράσινες Μήτε Εφικτές;

Με την αναζωπύρωση του πολέμου στη Γάζα και τη σχετική ένταση στην Ερυθρά Θάλασσα και τη Μεσόγειο, το μέλλον της εξερεύνησης φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο έχει γίνει πιο αβέβαιο, κυρίως για τους ενδιαφερόμενους που έθεσαν αυτή την πορεία ως υποχρεωτική οδό προς την κατεύθυνση μιας πιο καθαρής και χαμηλότερου κόστους ενέργειας, ιδίως για την Κύπρο.

Η κυπριακή κυβέρνηση δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για το έργο υγροποίησης φυσικού αερίου στο Βασιλικό, το οποίο αναπτύσσεται από την κοινοπραξία των κρατικών εταιρειών China Petroleum Pipeline Engineering, μονάδα της CNPC, της Metron Energy Applications, της Hudong-Zhonghua και της Wilhelmsen Ship Management. Πρωθείται από την κυβέρνηση του Προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη ως μια σημαντική λύση για τη μείωση των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος στο νησί της Μεσογείου, όπου οι απαιτήσεις σε φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν είναι τίποτα σε σύγκριση με τα αποθέματα φυσικού αερίου που κρύβονται κάτω από τον πυθμένα της Ανατολικής Μεσογείου.

Εκτιμάται ότι η κυπριακή αγορά δεν θα καταναλώνει περισσότερο από 1 δισ. κυβικά μέτρα φυσικού αερίου ετησίως έως το 2030, καθώς η αρχική εκτίμηση των πόρων του κοιτάσματος φυσικού αερίου της Αφροδίτης ήταν μια μέση ακαθάριστη ποσότητα φυσικού αερίου περίπου 7 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια.

Το έργο, το οποίο δρομολογήθηκε το 2020 ως ένα σημαντικό βήμα για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα της Κύπρου και την καλύτερη ευθυγράμμιση της ενεργειακής στρατηγικής της με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βρίσκεται ακόμη υπό υλοποίηση μετά από επανειλημμένες καθυστερήσεις στην υποτιθέμενη ημερομηνία ολοκλήρωσής του. Η τελευταία δήλωση αναφέρει ότι θα είναι έτοιμο τον Ιούλιο του 2024.

Εξάλλου, μετά από δώδεκα και πλέον χρόνια από την ανακάλυψη του πρώτου και μεγαλύτερου υπεράκτιου κοιτάσματος φυσικού αερίου της Κύπρου, της Αφροδίτης, δεν υπάρχει ακόμη παραγωγή. Η Κύπρος εισάγει διυλισμένο πετρέλαιο κυρίως από την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Τουρκία, την Ιταλία και τις Κάτω Χώρες.

Το έργο χρηματοδοτείται εν μέρει από την ΕΕ, η οποία ενδιαφέρεται πολύ για το ρόλο της Κύπρου στην αγορά υδροποιημένου φυσικού αερίου, παράλληλα και με το Ισραήλ και την Αίγυπτο· και αυτό, σύμφωνα με τα λεγόμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «καθιστά την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου στρατηγικό εταίρο για την ΕΕ στην προσπάθειά της να διαφοροποιήσει τις οδούς εφοδιασμού του φυσικού αερίου».

Οι προοπτικές του έργου

Το έργο υδροποίησης φυσικού αερίου στο Βασιλικό περιλαμβάνει μια πλωτή πλατφόρμα υδροποίησης φυσικού αερίου και αναμένεται επίσης να διαθέτει μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο, εκτός του ότι αποτελεί υποτιθέμενο σημείο εκκίνησης για την εξαγωγή υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη.

Η κυβέρνηση δήλωσε ότι «το αρχικό σενάριο για τη μονάδα υδροποιημένου φυσικού αερίου περιλαμβάνει την κατασκευή δύο δεξαμενών αποθήκευσης υδροποιημένου φυσικού αερίου χωρητικότητας 180.000 κυβικών μέτρων η καθεμία, με πρόβλεψη επέκτασης με μια τρίτη».

Οι καθυστερήσεις στην έναρξη του έργου, υπό την τρέχουσα ένταση στην περιοχή, καθιστούν εξαιρετικά αμφίβολο το μέλλον και τη σκοπιμότητά του, ιδίως αν λάβουμε υπόψη τις πραγματικές επιπτώσεις του στο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην τοπική αγορά και τις πιθανές επιπτώσεις του στο περιβάλλον του νησιού, όπου ο παραθαλάσσιος τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή εθνικού εισοδήματος.

«Η αποτελεσματικότητα του έργου για τη μείωση των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος είναι αμφίβολη, δεδομένου ότι το αυξανόμενο κόστος του προϋπολογισμού του έργου, η αύξηση κατά 25 εκατ. ευρώ λόγω της αύξησης των τιμών των υλικών και οι περαιτέρω καθυστερήσεις είναι πιθανό να προκαλέσουν πρόσθετο κόστος», λέει η Νατάσα Ιωάννου, του Friends of Earth - Cyprus, μια από τις κυριότερες περιβαλλοντικές ΜΚΟ.

Η κ. Ιωάννου πρόσθεσε ότι «ενώ η ιδέα της μείωσης των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος μπορεί να φαίνεται ελκυστική, οι καθυστερήσεις του έργου Vasiliko LNG, το αυξανόμενο κόστος και η ασταθής αγορά υγροποιημένου φυσικού αερίου το καθιστούν μια επικίνδυνη υπόθεση».

Τοπικές εξορύξεις

Καθώς δεν υπάρχει τοπική παραγωγή φυσικού αερίου, ο Υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου επιβεβαίωσε πέρυσι ότι η μείωση του λογαριασμού του ηλεκτρικού ρεύματος γίνεται στηριζόμενη στην άντληση του φυσικού αερίου με υποθαλάσσιο αγωγό στο νησί και όχι μέσω θαλάσσιων μεταφορών υγροποιημένου αερίου, η τιμή του οποίου έχει αυξηθεί σημαντικά μετά τον ρωσικό πόλεμο στην Ουκρανία.

Το πλάνο της Λευκωσίας περιλαμβάνει την άντληση φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα του Ισραήλ και αυτά που βρίσκονται εντός της αποκλειστικής οικονομικής του ζώνης, επειδή η εκτιμώμενη τοπική παραγωγή «δεν είναι αρκετή», καθώς ο τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου απαιτεί έναν ελάχιστο όγκο προμήθειας φυσικού αερίου κάθε χρόνο μακροπρόθεσμα για να δικαιολογηθεί η αρχική κεφαλαιουχική δαπάνη.

Αυτό συνέβαινε πριν η κατάσταση στη Γάζα εξελιχθεί σε έναν παρατεταμένο πόλεμο, ο οποίος θα μπορούσε να επεκταθεί στο Λίβανο ή στην υπόλοιπη περιοχή, παρόμοια με τις αντιπαραθέσεις στην Ερυθρά Θάλασσα. Σήμερα, η κατασκευή ενός τέτοιου αγωγού, ανεξάρτητα από το τεράστιο οικονομικό κόστος του, φαίνεται να είναι όμηρος ανεξέλεγκτων γεωπολιτικών εξελίξεων.

Προσθέτοντας το γεγονός ότι το έργο του αγωγού της Ανατολικής Μεσογείου, στο οποίο συμμετέχουν η Κύπρος, η Ελλάδα και το Ισραήλ, έχει παγώσει λόγω διαφόρων παραμέτρων, όπως το κόστος και η αποτελεσματικότητα, η υποστήριξη των ΗΠΑ και η ένταση μεταξύ Κύπρου και Τουρκίας, καθώς η προτεινόμενη διαδρομή διέρχεται από θαλάσσια περιοχή που διεκδικεί η Τουρκία.

Απαντώντας στην ερώτησή μας σχετικά με τη στάση της ΕΕ σε αυτό το έργο, η Νατάσα Ιωάννου δήλωσε: «Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με τον τερματικό σταθμό υδροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό είναι περίπλοκη, δεδομένου ότι υπήρξε μια αρχική υποστήριξη του έργου, όπου η ΕΕ παρείχε οικονομική στήριξη για το έργο, θεωρώντας το ως έναν τρόπο διαφοροποίησης των ενεργειακών πηγών της Κύπρου και ενδεχομένως μείωσης της εξάρτησής της από τη Ρωσία. Ωστόσο, η προσοχή της ΕΕ στρέφεται όλο και περισσότερο προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την επίτευξη των στόχων για το κλίμα. Ο κύριος στόχος είναι η επίτευξη ουδετερότητας ως προς τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050, και το ΥΦΑ (LNG) δεν ευθυγραμμίζεται μακροπρόθεσμα με αυτό το όραμα, καθώς πρόκειται για ένα τεράστιο έργο, προφανώς ασύμφορο, και έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους για το κλίμα».

Η κ. Ιωάννου πρόσθεσε: «Η ΕΕ μπορεί να θεωρήσει το έργο ως προσωρινή λύση, αλλά τα μακροπρόθεσμα οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι πιο δελεαστικά. Και η ΕΕ ενθαρρύνει ενεργά την Κύπρο να επιδιώξει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέσω στόχων, χρηματοδότησης και τεχνικής υποστήριξης».

Τεχνικά Εμπόδια

Η επιμονή της κυπριακής κυβέρνησης να αντλήσει φυσικό αέριο από τα κοιτάσματα της λεκάνης της Λεβαντίνης ήρθε μετά την ανησυχία της κυβέρνησης για την άντληση φυσικού αερίου από το κοίτασμα Αφροδίτη προς την Αίγυπτο, η οποία κατέχει τα δύο μοναδικά εργοστάσια υδροποίησης φυσικού αερίου που λειτουργούν στην ανατολική Μεσόγειο.

Κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης με την Chevron, τη διαχειρίστρια εταιρεία του εν λόγω κοιτάσματος, -το σχέδιο της οποίας προέβλεπε την απαλλαγή από την πλωτή μονάδα παραγωγής - η οποία περιλαμβανόταν στην έκδοση του σχεδίου το 2019, προς όφελος της μεταφοράς αερίου από το κοιτάσμα σε αιγυπτιακή μονάδα υγροποίησης.

Μετά από χρόνια εξέτασης της πιθανής ευόδωσης αυτής της κοινής πορείας με την Αίγυπτο, ο κ. Παπαναστασίου έκρινε, τον Οκτώβριο του 2023, ότι το σχέδιο της Chevron υπονομεύει την κυριότητα της Κύπρου στο κοιτάσμα φυσικού αερίου υπέρ της Αιγύπτου, επειδή η τελευταία θα είχε τον έλεγχο της χρήσης και της πώλησης του υγροποιημένου φυσικού αερίου.

Μιλώντας στην πλατφόρμα "Agros", ο Υπουργός Ενέργειας της Κύπρου αναγνωρίζει ότι το πρόβλημα στην επαναφορά του σχεδίου του 2019 είναι η απουσία των απαραίτητων υποδομών μεταφοράς φυσικού αερίου από την Αφροδίτη και τα υπόλοιπα κοιτάσματα εντός της περιοχής της Κύπρου, καθώς και η δυσκολία να δικαιολογηθεί η ολοκλήρωση των ιδιωτικών υποδομών, ελλείψει οποιουδήποτε επίσημου σχεδίου ανάπτυξης των θαλάσσιων κοιτασμάτων της Κύπρου.

Σύμφωνα με τον κ. Παπαναστασίου, ο τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό θα βασίζεται σε μια πλωτή μονάδα αποθήκευσης και υγροποίησης με την ονομασία ΕΤΥΦΑ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, η οποία θα τεθεί σε λειτουργία τον Ιούλιο του 2024.

Η μονάδα αυτή, σύμφωνα με τα ανοικτά θαλάσσια χωρικά δεδομένα, παραμένει ακυροβολημένη σε λιμάνι της Σαγκάης, παρά τις συζητήσεις για την παράδοσή της τον περασμένο Νοέμβριο.

Αυτό αποτυπώνεται και στην αναφορά του κ. Παπαναστασίου στο ενδεχόμενο μίσθωσης της μονάδας αυτής σε άλλη χώρα, που πιθανότατα θα είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, μέχρι την ολοκλήρωση του τερματικού σταθμού στο Βασιλικό.

Πόσο πράσινο είναι το έργο αυτό;

Η Κύπρος συνεχίζει να βασίζεται κυρίως στην καύση πετρελαίου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ελάχιστα στον άνθρακα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σύμφωνα με τον Υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου, η συμβολή των εν λόγω πηγών στη συνολική παραγωγή σε εθνικό επίπεδο είναι περίπου 32%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Στατιστικό Δελτίο, στην Κύπρο, η ηλιακή ενέργεια ήταν ο πιο ακριβός τομέας εναλλακτικών πηγών ενέργειας, το 2021 σημειώθηκε αύξηση κατά 60,8% σε ετήσια βάση, ενώ η παραγωγή αιολικής ενέργειας αυξήθηκε κατά 2,8% και η παραγωγή άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μειώθηκε κατά 30,8% σε ετήσια βάση.

«Ο τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό έχει σημαντικό περιβαλλοντικό κόστος για τη θάλασσα ζωή. Η επένδυση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι μια πολύ καλύτερη επιλογή για ένα βιώσιμο μέλλον» αναφέρει η Νατάσα Ιωάννου.

Η κ. Ιωάννου διευκρίνισε ότι «η κατονομασία του τερματικού σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό ως «πράσινη πολιτική» είναι παραπλανητική, διότι το υγροποιημένο φυσικό αέριο εξακολουθεί να είναι ορυκτό καύσιμο και, επίσης, επενδύοντας σε ορυκτά καύσιμα εγκλωβίζει την Κύπρο σε ένα μέλλον μακριά από τις ανανεώσιμες, καθαρές και ασφαλείς πηγές ενέργειας», προσθέτοντας ότι «το υγροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) είναι ορυκτό καύσιμο και η καύση του απελευθερώνει αέρια του θερμοκηπίου που συμβάλλουν στην κλιματική αλλαγή. Ενώ η καύση του είναι καθαρότερη από τον άνθρακα, εξακολουθεί να είναι επιβλαβής για το περιβάλλον».

Σε ερώτηση σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που θα έχει ο τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό στη θάλασσα ζωή, οι Friends of Earth απάντησαν «οι εγκαταστάσεις υγροποιημένου φυσικού αερίου απορρίπτουν νερό που μπορεί να είναι αρκετούς βαθμούς θερμότερο από το περιβάλλον θαλασσινό νερό. Αυτή η θερμική ρύπανση μπορεί να βλάψει τα θαλάσσια οικοσυστήματα διαταράσσοντας τους τρόπους διατροφής και

αναπαραγωγής. Επιπλέον, οι διαρροές υγροποιημένου φυσικού αερίου ή υποπροϊόντων υγροποιημένου φυσικού αερίου μπορεί να είναι τοξικές για τη θαλάσσια ζωή».

Επιπλέον, «η κατασκευή και η λειτουργία του τερματικού σταθμού μπορεί να διαταράξει τα θαλάσσια ενδιαίτηματα, επηρεάζοντας τα πάντα, από το πλαγκτόν, ιδίως τα θαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας, μέχρι διάφορες θαλάσσιες μορφές ζωής». εξήγησαν οι Φίλοι της Γης.

Η κ. Ιωάννου είπε επίσης ότι «οι εγκαταστάσεις παράγουν υποθαλάσσιο θόρυβο από την κίνηση των πλοίων, τα μηχανήματα και τις κατασκευές. Αυτό μπορεί να διαταράξει την επικοινωνία και τον προσανατολισμό των θαλάσσιων όντων, όπως οι φάλαινες και τα δελφίνια, και επίσης να διαταράξει τις φυσιολογικές λειτουργίες άλλων θαλάσσιων οργανισμών».